

Adam Kulewski
Instytut Turystyki
W a r s z a w a

BIBLIOTEKA IT
Archiwum Prac
Naukowo-Badawczych

CPBP 08.18
Temat V.2.1.

PRZEWODNICY ZE STUDENCKICH KÓŁ PRZEWODNICKICH
JAKO WYCHOWAWCY I PRZYWÓDCY GRUP ROWIEŚNICZYCH

/Raport z badań/

1. Charakterystyka badanej grupy

Przewodnicy studenci stanowią grupę blisko 2 tys. osób zrzeszonych w 10 kołach. Czynną działalność prowadzi stosunkowo niewielka część 20 - 40% w zależności od koła. Ideą studenckich kół przewodnickich było i jest nieodpłatne świadczenie usług na rzecz środowiska akademickiego przez organizowanie i prowadzenie obozów wędrownych w kraju i za granicą, oraz wielodniowych rajdów. Przewodnicy sami realizują wymyślane przez siebie imprezy, są zarazem przewodnikami i organizatorami i kierownikami danej imprezy. Zadania swe traktują bardziej jako hobby niż pracę zarobkową.

Jest to środowisko dość jednorodne z uwagi na:

- środowisko z którego rekrutują się członkowie kół, a mianowicie środowisko akademickie
- identyczny program szkolenia
- taką samą ideę tzn. nieodpłatne świadczenie usług na rzecz środowiska akademickiego przez organizowanie i prowadzenie obozów wędrownych w kraju i za granicą.

Postanowiono przeto skoncentrować badania na warszawskim Studenckim Kole Przewodników Beskidzkich jednym z największych i najstarszych w Polsce, uznając je za wystarczająco reprezentatywne.

Postanowiono ponadto, że badania będą przeprowadzone głównie jako wywiady z instruktorami przewodnictwa, zatem wśród grupy stanowiącej elitę przewodników oraz wśród uczestników kursów turystycznych, tak przewodnickich jak i organizatorów turystyki.

2. Narzędzia badawcze

Jako narzędzie wstępne skonstruowano ankietę z pytaniami otwartymi, które rozprowadzono wśród 36 przewodników kół: warszawskiego, krakowskiego, katowickiego i lubelskiego. Otrzymano z powrotem 22 ankiety.

Pytania otwarte dotyczyły cech pożądanich, oraz dyskwalifikujących: przewodnika, instruktora, uczestnika kursu przewodnickiego, uczestnika imprezy turystycznej. Uzyskane w ten sposób cechy i zachowania zagregowano i włączone do kwestionariusza wywiadu. Sporządzono właściwe narzędzie badawcze - kwestionariusz wywiadu z instruktorem przewodnictwa, oraz kwestionariusz ankiety uczestnika kursu turystycznego. Tę ostatnią przeprowadzono metodą audytoryjną.

Jako narzędzia pomocnicze wykorzystano kwestionariusze ankiety: "Style kierowania obozem" oraz "Motywy uczestniczenia w szkoleniu turystycznym" opracowane przez dr Krzysztofa Łopacińskiego z Instytutu Turystyki w Warszawie.

3. Badania

1. Przeprowadzono 27 wywiadów z instruktorami przewodnictwa, z czego 24 było z Warszawy, 2 z Krakowa i 1 z Lublina.

3.2. Przeprowadzono ankietę wśród uczestników kursu przewodnickiego w wyniku której uzyskano 23 ankiety.

3.3. Przeprowadzono ankietę wśród uczestników kursu OT dla młodzieży, w wyniku której zebrano 14 ankiet.

4. Wyniki badań

Przeprowadzono 27 wywiadów z instruktorami przewodnictwa, z których 13 zaliczono do grupy starszych /SP/ wiek ponad 30 lat, staż przewodnicki ponad 10 lat, a 14 do grupy młodszych /MP/ wiek do 35 lat, staż poniżej 10 lat. Założono bowiem, iż wiek i staż są podstawowymi czynnikami różnicującymi wewnątrz badaną grupę.

Wszyscy z wyjątkiem 1 osoby mają wykształcenie wyższe, bądź studiują /3 os./, większość ma uprawnienia państwowe /19 os./. Styl kierowania deklarowany przez obie grupy wskazuje^{na} stabilność i chyba na właściwy dobór na kursach. W obu grupach przewodnicy będący, co trzeba podkreślić, zarazem organizatorami imprez i ich kierownikami reprezentują pragmatyczny styl kierowania nastawiony w równie wysokim stopniu na realizację zadań, stosunki międzyludzkie, jak i na efektywność. Czyli - mówiąc bardziej konkretnie - ludzie ci starają się organizować imprezy i realizować ich program możliwie najmniejszym nakładem sił i środków przy jednoczesnym możliwie jak największym zadowoleniu uczestników i zaspokojeniu własnych ambicji.

Jako uzupełnienie występują style: "Misjonarz" nastawiony na problemy podwładnych i preferujący stosunki międzyludzkie przy niewielkim zainteresowaniu realizacją zadań i efektywnością realizacji oraz "Rozwojowiec" styl nastawiony na stosunki międzyludzkie i sprawne kierowanie przy niskim zainteresowaniu realizacją zadań.

W grupie SP dominują absolwenci Politechniki /9 os./, w grupie MP proporcje są rozłożone /UW 7, PW 4/.

W turystyce pracuje 8 os., z młodzieżą 5 osób /organizując i prowadząc imprezy turystyczne/, 13 os. pracuje zgodnie z ukończonym kierunkiem studiów /wyuczonym zawodem/. Większość SP posiada uprawnienia przodowników turystyki PTTK, w grupie MP uprawnien przodowniczych jest zdecydowanie mniej.

Grupa SP 13 mężczyzn, MP 6 mężczyzn, 8 kobiet

Tab. 1.

Charakterystyka badanej grupy w rozbiu na SP i MP

SP	MP
M = 13	M = 6, K = 8
w wieku 30-41 lat	w wieku 22-35 lat
staż przewodn. 10-20 lat	staż przewodn. 2-11 lat
wykszt. wyższe 12 os. śr.techn. 1 os.	wyższe 11 os. + 3 stud.
staż instr. 5-17 lat	staż instr. 1-8 lat
abs. UW-2, ATK-1, PW-9	UW-7, WSPS-2, PW-4, SGGW-1
studia ukończone w latach 71-83 między 23 a 26 rokiem życia	studia ukończone w latach 80-87 między 22 a 28 rokiem życia
w zawodzie wyuczonym pracuje 6 os., w turystyce 5, z młodzieżą 2 os.	w zawodzie wyuczonym pracuje 7 os., w turystyce 3 os., z młodzieżą 3 /w tym 2 zgodnie z wykształceniem/, 1 osoba nie pracuje
koła: 10 os.-War., 2 os.-Kra, 1 os. - Lub.	14 os. - War.

c.d. tab. nr 1

SP	MP
kursy: 68-78	kursy: 77-87
zaczynali szkolić na kursach	po latach stażu przewodn.
2 lata - 7 os., 3 lata - 1 os.	1 rok - 4 os., 2 lata - 1 os.
6 lat - 1 os.	3 lata - 3 os.
4 os. nie odpowiedziały	6 osób nie odpowiedziało
11 os. ma uprawnienia państwowe przew.beskidzkiego	8 os.
6 os. - III kl., 3 - II kl.,	7 - III kl., 1 - II kl.
2 - I kl.	
7 os. przewodnik turystyki górskiej PTTK	5 os.
2 os. " " kolarskiej PTTK	1 os.
3 os. " " pieszej PTTK	-
2 os. " " narciarskiej PTTK	-
Dominujące style kierowania	
- pragmatyk - 7 os.	- pragmatyk - 7 os.
- rozwojowiec - 4 os.	- rozwojowiec - 4 os.
- misjonarz - 2 os.	- misjonarz - 3 os.

Przewodnictwo traktowane jest głównie jako hobby /23 os./ oraz w mniejszym stopniu jako posłannictwo /11 os./ głównie w grupie SP. Przewodnictwo traktowane jest także jako alternatywa wychowawcza dla instytucji typowych jak szkoła, czy wojsko, jako sposób na życie, jako okazja do samopotwierdzenia się, jako okazja do pokazania gór do ich poznania. Jedynie 2 osoby wymieniły przewodnictwo jako okazję do dorabiania. Tylko 7 osób a więc co czwarta prowadziło kiedykolwiek za pieniądze, z czego 5 os. jest w grupie SP, a zatem odeszło ze środowiska akademickiego, żyje dorosłym życiem.

Bardzo stabilna jest liczba organizowanych i obsługiwanych imprez na przestrzeni lat: w pierwszych dwóch latach działalności przewodnickiej = 49, w ostatnich dwóch latach tzn. 1987-8 = 50.

W pierwszych dwóch latach dominują imprezy organizowane przez BPiT ZSP "Almatur" 40%, oraz imprezy klubowe 25%. W miarę upływu lat proporcje ulegają zmianie. W ostatnich dwóch sezonach /lata 1987-8/ imprezy klubowe, szkolne i almaturowskie mają udział w granicach 22-27%. Natomiast nieco ponad 25% są to imprezy inne o bardzo różnym profilu i dla bardzo różnej klienteli. Zwraca uwagę, iż obozy szkoleniowe prowadzą niemal wyłącznie SP. /tab. 2 i 3/.

Ponadto obserwuje się poważną liczbę imprez organizowanych i prowadzonych poza macierzystym kołem i poza środowiskiem akademickim /tab. 4/.

Tab. 2. Imprezy prowadzone w dwóch pierwszych latach działalności przewodnickiej

	SP	MP	Razem
własny wydział	2	3	5
klub	7	5	12
"Almatur"	10	8	18
szkoła	3	4	7
inne	3	4	7
R a z e m	25	24	49

Tab. 3. Imprezy prowadzone w ostatnich dwóch latach /1987-8/

	1	1	2
własny wydział	1	1	2
klub	6	8	14
"Almatur"	5	5	10
szkoła	6	5	11
inne	6	7	13
R a z e m	24	26	50

Jako inne wymieniano: obozy szkoleniowe, imprezy półprywatne, /bliżsi i dalsi znajomi/, mieszane studenci i uczniowie, dla mniejszości narodowych /łemkowski, oraz UTSK/, z innego klubu, środowiskowe, kursowe, BTZ, z wolnego naboru.

Tab. 4.

Imprezy organizowane i prowadzone poza kołem przewodnickim i środowiskiem akademickim
w latach 1987-88

	SP	MP	Razem
szkoła	2	3	5
klub osiedlowy	1	2	3
prywatnie	2	1	3
UTSK	1	-	1
inne kluby	1	4	5
Młodz. Ośr. Psych.	1	-	1
parafia	-	1	1
R a z e m	8	11	19

Jak widać z upływem lat przewodnicy organizują i prowadzą więcej imprez dla młodzieży szkolnej niż dla studentów, traktując to jako naturalną kolej rzeczy.

Instruktorzy bardzo dużą wagę przywiązują do osobistego organizowania i kierowania imprezą. Mają poczucie b. dużej odpowiedzialności kierownika za prowadzenie bądź niepowodzenie imprezy. 17 osób stwierdziło, że przewodnik powinien być zarazem kierownikiem imprezy /przy czym nikt nie wybrał przeciwnego stwierdzenia/, 16 zaś osób zgodziło się ze stwierdzeniem, winę za nieudaną imprezę ponosi kierownik /przy 2 przeciw/.

75% badanych /21 os./ stara oddziaływać wychowawczo na prowadzonych. Z nich 16 stwierdziło pozytywne skutki swych usiłowań. Większość badanych wyraziła opinię iż przewodnik winien być wzorcem dla prowadzonych, w tym także dla uczestników szkoleń turystycznych zarówno w uprawianiu turystyki oraz jako człowiek. Stąd dość niespodziewane wyniki dało pytanie wprost. Czy zdajesz sobie sprawę, że jesteś wzorcem dla innych? Tylko 9 os. /33%/ odpowiedziało pozytywnie. 11 os. odpowiedziało negatywnie, co w porównaniu z 21 osobami starającymi się oddziaływać wychowawczo na prowadzonych i 16, które pozytywne wyniki swych starań zaobserwowały jest zaskakujące.

Za najważniejsze w oddziaływaniu na prowadzonych uznano:

w grupie SP cechy charakteru, a następnie ex aequo: doświadczenie turystyczne, zalety umysłu, oraz funkcję przewodnika; w grupie MP ex aequo: zalety umysłu i cechy charakteru, a na drugim miejscu doświadczenie turystyczne. Grupa młodszych do funkcji nie przywiązuje większej wagi.

Zajmijmy się więc funkcjonującymi w świadomości instruktorów oraz uczestników imprez cechami idealnego przewodnika. Jak powiedziano wyżej największe znaczenie mają zalety umysłu i cechy charakteru. Na omówienie ich poświęcone będzie najwięcej miejsca.

Instruktorzy instruktorów

19 osób odpowiedziało, iż będąc na kursie miało swój ideał instruktora, z czego 13 /50%/ stwierdziło, iż była to konkretna osoba - zawsze mężczyzna, co więcej z w/w 13 osób - 11 uważa w dalszym ciągu tę osobę za wzór. Wynikałoby z tego, iż osoby uczestniczące w kursie przewodnickim mają skonkretyzowany i uporządkowany system wartości, a instruktorzy swoją postawą

w dużej mierze uosabiają ów system.

6 osób będąc na kursie miało skonkretyzowany ideał, nie była to jednak konkretna osoba, był to wzorzec nieosobowy, złożony z rozmaitych cech różnych osób.

Obecni instruktorzy u swych instruktorów cenili najwyżej:

- stanowczość i konsekwencję, oraz
- pogodę ducha i wesołość.

Cechy, które SP cenili u swych mistrzów są nieco inne niż u MP.

SP równorzędnie:

- stanowczość i konsekwencja, oraz pasja i fascynacja

MP równorzędnie:

- pogoda ducha, wesołość, oraz stanowczość i konsekwencja.

Jest charakterystyczne, iż nikt z grupy SP nie wymienił pogody ducha ani wesołości jako cechy swego mistrza, a w grupie MP nie zauważono u swych mistrzów pasji i fascynacji.

- życzliwość jako cecha istotna pojawia się w wypowiedziach MP nie występuje natomiast u SP.

Cała grupa badanych była zgodna, że mistrzowie imponowali:

- ogromną erudycją i wiedzą ogólną, oraz inteligencją.

Cechy, które instruktorzy i przewodnicy cenią sobie najbardziej u siebie nawzajem ilustrują dwie poniższe tabelki:

Tab. 5. Cechy charakteru przewodnika cenione najwyżej przez instruktora

	SP	MP	Razem
1. Odpowiedzialność	17	13	30
2. Stanowczość i konsekwencja	10	11	21
3. Tolerancja i wyrozumiałość	0	16	16
4. Łatwość nawiązywania kontaktu	5	9	14
5. Pasja, fascynacja	12	0	12
6. Opiekunczość i troskliwość	3	8	11
7. Chęć służenia innym	4	5	9
8-9. Życzliwość, uczciwość, rzetelność	2 5	6 3	8 8
10. Otwartość	1	6	7

Tab. 6.

Zalety umysłowe cenione najwyżej przez instruktorów

	SP	MP	Razem
1. Inteligencja	19	24	43
2. Erudycja, wiedza ogólna	15	19	34
3. Wyobraźnia	9	5	14
4. Umiejętność przekazywania wiedzy	6	7	13
5. Łatwość wysławiania się	7	5	12
6. Wiedza o regionie	0	9	9

Widać więc, że wszyscy badani są zgodni co do zalet umysłowych preferując inteligencję i wiedzę ogólną. Inaczej w rankingu cech charakteru:

Grupa SP:

1. Odpowiedzialność, 2. Pasja, 3. Stanowczość i konsekwencja.

Grupa MP:

1. Tolerancja i wyrozumiałość, 2. Odpowiedzialność, 3. Stanowczość i konsekwencja.

Pasja i fascynacja wysoko ceniona przez SP, nie jest w ogóle wymieniana przez MP, a tolerancja i wyrozumiałość zajmująca 1 m. w grupie MP, nie jest w ogóle wymieniana przez SP.

Przytoczę jeszcze kilka wypowiedzi na temat zalet rozszerzających nieco temat:

- "przewodnik musi być KIMS, musi być indywidualnością"
/M, 36 lat, 15 lat stażu/
- "przewodnik musi mieć świetnie opanowaną pionierkę: gotowanie, urządzanie ogniska, rozbijanie obozu"
/M, 36 lat, 10 lat stażu/
- "przewodnik musi mieć skonkretyzowane zainteresowania, musi być specjalistą"
/M, 30 lat, 10 lat stażu/
- "przewodnik nie może być chamem, musi posiadać wysoki stopień kultury osobistej"
/M, 34 lata, 12 lat stażu/

Ideał przewodnika w oczach uczestnika kursu turystycznego

Tab. 7.

Cechy charakteru przewodnika cenione najwyżej przez uczestników kursu przewodnickiego w SKPB Warszawa 1988/9

1. Odpowiedzialność	112
2. Opiekuńczość, troskliwość	54
3. Pasja, fascynacja	44
4. Energiczność	34

5. Chęć służenia innym	33
6. Łatwość nawiązywania kontaktu	30
7. Pogoda ducha, wesołość	29
8. Tolerancja, wyrozumiałość	28
9. Stanowczość i konsekwencja	27

Jako porównanie służy tab. 8, gdzie wyszczególniono cechy przewodnika najwyżej cenione przez uczestników kursów turystycznych dla młodzieży szkolnej.

Tab. 8.

Cechy charakteru przewodnika cenione najwyżej przez uczestników kursu turystycznego dla młodzieży szkolnej 1989 r.

1. Odpowiedzialność	54
2. Dobre wychowanie	22
3. Chęć służenia innym	20
4. Łatwość nawiązania kontaktu	17
5. Pasja, fascynacja	16
6. Tolerancja, wyrozumiałość	15
7-8. Ciekawość świata	
Stanowczość i konsekwencja	13
9. Opiekunczość, troskliwość	12

Jak widać młodzież szkolna zwraca bardzo uwagę na kulturę osobistą prowadzącego, ponadto chce, żeby się o nią troszczono ale nie zanadto.

Obie grupy są natomiast zgodne co do walorów umysłowych prowadzącego. Musi on być /żeby się zbliżyć do ideału/:

1. inteligentny,
2. umieć szybko podejmować decyzję,
3. umiejętnie przekazywać wiedzę,
4. posiadać wyobraźnię.

Jak widać posiadanie wiedzy rozumie się samo przez się.

Dobór i selekcja kandydatów na przewodników

Wszyscy badani /27 os./ zgodzili się, iż kandydat winien mieć jakieś predyspozycje,

24 os. /89%/ uznały, że kandydat winien legitymować się stażem turystycznym,

14 osób /52%/ uznało, iż istotnym jest wiek, z czego 13 osób określiło go na 20-25 lat /11 os. - bez znaczenia/,

12 os. /44%/ podkreśliło znaczenie stażu organizacyjnego /15 - bez znaczenia/,,

8 os., że płeć, preferują mężczyzn /19 bez znaczenia/.

Preferencja płci jest domeną grupy SP /6 os./ „Kobiety rzadziej się nadają” - 40 lat, 18 lat stażu/, natomiast MP wskazują na staż organizacyjny jako istotną predyspozycję /8 os./.

Tab. 9.

Cechy charakteru kursantów preferowane przez instruktorów

	SP	MP	Razem
1. Odpowiedzialność	11	1	12
2. Uczciwość, rzetelność	5	6	11
3. Otwartość na ludzi	1	9	10
4-7. Ciekawość świata	0	9	9
Pasja, fascynacja	3	6	9
Posiadanie własnych poglądów, niezależność	5	4	9
szczerłość, autentyczność	9	0	9

W zależności od wieku i stażu różne cechy charakteru są preferowane. Grupa SP najwyżej stawia:

1. odpowiedzialność oraz szczerłość i autentyczność, które niemal nie są wymieniane przez grupę MP. I odwrotnie grupa MP najwyżej ceni: otwartość na ludzi i ciekawość świata,

które tylko marginalnie występują w odpowiedziach grupy SP. Dodatkowo jako preferencje wymieniano kulturę osobistą, oraz umiejętności pionierskie.

Doświadczenie turystyczne i funkcję przewodnika dość zgodnie obie grupy określiły jako b.pomocne w nawiązywaniu kontaktu z grupą. Nie przywiązuje się wagi do w zasadzie do wieku i płci, z tym, że trzy osoby w wieku 33-36 lat stwierdziły, że są już za stare, a jedna w wieku lat 26, że jest za młoda do pełnienia funkcji przewodnika.

Cechy osobowe decydujące o nawiązaniu kontaktu z grupą

Duża liczba badanych, bo aż 18 os. /66%/ uchyliło się od odpowiedzi. Z odpowiedzi uzyskanych wynika, iż najwyżej ceni się inteligencję i erudycję a z cech charakteru otwartość na ludzi, łatwość nawiązywania kontaktu, poczucie humoru. Lecz nawet w dalece niepełnym materiale daje się zauważyć, iż w grupie SP mniejszym uznaniem cieszą się cechy opiekuńcze takie jak: łatwość nawiązywania kontaktu, otwartość, tolerancja, życzliwość ...

Interesujące były przyczyny, dla których ochylano się od odpowiedzi wprost. Oto niektóre z nich:

/przypomnijmy, że chodzi o odpowiedź na pytanie, jakie z cech własnych uważasz za najistotniejsze w nawiązaniu kontaktu z grupą ?/

- "nie wiem, cała osobowość o tym decyduje, wszystkie cechy, zalety i wady łącznie" M, 37 lat, SP,
- "nie potrafię w sensowny sposób odpowiedzieć. Sprawa nie nadaje się do uogólnień. Łatwość i sposób nawiązania kontaktu zależą od obu stron" M, 30 lat, MP,

- "trudno mi powiedzieć" K, 30 lat, MP,
- "oprócz konkretnych szczegółowych cech trzeba mieć COŚ"
/charyzmat ?/ M, 29 lat MP,
- "to bzdura, superman imponuje paniąkom, które raczej na
obozy nie jeżdżą" M, 26 lat, MP.

Ppzytywy to wszakże tylko jedna strona człowieka. Każdy ma
też swoje wady.

Tab. 10.

Cechy dyskwalifikujące przewodnika wg
przewodników

	SP	MP	Razem
1-2. Nieodpowiedzialność	21	7	28
egoizm, samolubstwo	11	17	28
3. Brak umiejętności współżycia z ludźmi	6	20	26
4. Brak zasad	13	3	16
5. Brak kultury /chamstwo/	10	4	14
6. Niezdecydowanie	5	3	8
7. Niekompetencja, niewiedza	2	5	7

Kolejny raz zaznacza się różnica między grupą SP, która zdecy-
dowanie uznała nieodpowiedzialność za coś najgorszego a następ-
nie mniej więcej na równi potraktowała: egoizm, brak zasad i
chamstwo.

Grupa MP na plan pierwszy wysunęła: brak umiejętności współży-
cia z ludźmi, oraz egoizm i samolubstwo.

Współgra to z wypowiedziami dot. cech pozytywnych gdzie grupa MP
najwyżej ceniła cechy takie jak: łatwość nawiązywania kontaktu,

życzliwość, wyrozumiałość, otwartość na ludzi itp.

Cechy dyskwalifikujące przewodnika w oczach uczestników kursów turystycznych

Zarówno uczestnicy kursu przewodnickiego SKPB, jak też młodzież szkolna wymienili: nieodpowiedzialność, chamstwo, oraz brak umiejętności współżycia z ludźmi jako cechy dyskwalifikujące prowadzącego w oczach uczestników. Młodzież szkolną razi ponadto mania wielkości, czego studenci nie wymienili.

Instruktorzy oceniają osobowość kursantów

Obie grupy zgodnie wymieniły głupotę jako podstawę do dyskwalifikacji kandydata na przewodnika. Na tym wszelako zgodność się skończyła.

Grupa SP nieodpowiedzialność i chamstwo traktuje jako najistotniejsze cechy dyskwalifikujące kandydata.

Grupa MP zdecydowanie na pierwszy plan wybija egoizm, a niejako w tle pozostają: nieodpowiedzialność, nieumiejętność współżycia, zarozumialstwo i bałaganiarstwo.

Egoizm i bałaganiarstwo nie zostały w ogóle wymienione w grupie SP, natomiast chamstwo w grupie MP wzmiankowano tylko raz.

Tab. 11.

Cechy dyskwalifikujące kandydata na przewodnika
w oczach instruktorów

	SP	MP	Razem
1. Egoizm	0	17	17
2. Nieodpowiedzialność	10	6	16
3. Nieumiejętne współżycie z ludźmi	2	5	7
4. Chamstwo	5	1	6
5. Zarozumialstwo	1	5	6
6. Bałaganiarstwo, rozlazłość	0	6	6

Egzemplifikacją cech powinny być zachowania.

Tab. 12.

Zachowania dyskwalifikujące prowadzącego wg
instruktorów

	SP	MP	Razem
1. Postawy egoistyczne. Przedkładanie swoich spraw nad sprawy obozu	1	17	28
2. Lekceważenie zasad bezpieczeństwa i metodyki	19	7	26
3. Odcinanie się od ludzi	4	20	24
4. Picie alkoholu w trakcie imprezy	13	3	16
5. Przejawy braku kultury	10	4	14

Lekceważenie zasad metodyki i bezpieczeństwa, oraz picie alkoholu w trakcie imprezy a także przejawy chamstwa podkreślane są przez grupę SP. Grupa MP nacisk kładzie na stosunki interpersonalne co znajduje potwierdzenie w rankingu: odcinanie się od ludzi oraz postawy egoistyczne. Picie alkoholu i przejawy chamstwa są na dalekich miejscach w grupie MP, podobnie jak odcinanie się od ludzi w grupie SP.

Trochę inaczej patrzą na zachowania prowadzących uczestnicy.

Zachowania dyskwalifikujące prowadzącego w oczach uczestników
wg uczestników kursu przewodnickiego SKPB.

Zgubienie po drodze uczestnika i wyzywanie się na słabszych a także utrata panowania nad sobą i niekoleżeństwo to najgorsze rzeczy jakie mogą przytrafić się przewodnikowi.

Nieco inaczej widzi to młodzież ze szkół średnich.

Zgubienie uczestnika i wyzywanie się na słabszych są sklasyfikowane na czołowych miejscach, ale niemal jako równorzędne wymieniono zachowania związane z przejawami chamstwa: picie alkoholu,

używanie wulgarnych słów, swoboda seksualna. Równorzędnie też młodzież potraktowała jako rzecz niedopuszczalną niszczenie przyrody.

Tab. 13.

Zachowania dyskwalifikujące prowadzącego
wg kursantów SKPB

1-2. Zgubienie po drodze uczestnika	49
wyżywanie się na słabszych	48
3. Utrata panowania nad sobą	39
4. Niekoleżeństwo	32
5. Niszczenie przyrody	21
6-8. Picie alkoholu podczas prowadzenia imprezy, tępy upór, używanie wulgarnych słów	19

Tab. 14.

Zachowania dyskwalifikujące prowadzącego w oczach uczestników innych kursów turystycznych

1. Zgubienie uczestnika	24
2. Picie alkoholu podczas prowadzenia	21
3. Wyżywanie się na słabszych	19
4-6. Używanie wulgarnych słów	15
7. Swoboda seksualna	14
8. Niszczenie przyrody	13

Dla porównania przeprowadzono mini ankietę wśród przewodników uzyskując następujące wyniki:

1. Wyżywanie się na słabszych	21
2. Traktowanie wyjazdu zagranicznego jako źródła dochodu	20
3. Picie alkoholu podczas prowadzenia imprezy	18
4. Zgubienie uczestnika	16
5. Postawy egoistyczne	15

Zachowania uczestników, które nie powinny mieć miejsca

Tylko jedna osoba stwierdziła, iż nie ma takich zachowań, które nie powinny mieć miejsca na imprezie turystycznej.

6 os. uchyliło się od odpowiedzi.

Z wypowiedzi pozostałych osób wynika, iż w sferze deklaratywnej picie alkoholu podczas imprezy, oraz postawy egoistyczne są zachowaniami potępianymi przez prowadzących. Towarzyszą im: przejawy braku kultury /chamstwo, niepunktualność, hałaśliwość, brak szacunku dla ludności miejscowej/, postawy olewające, oraz zbytnia pewność siebie.

Tu także zaznacza się odmienny pogląd grona SP i MP.

Dla grupy SP picie alkoholu, brak kultury i postawy egoistyczne to zachowania najgorsze a równorzędne inne są tylko tłem, dla grupy MP niemal jedynym problemem jest alkohol na imprezie.

Przejawy braku kultury stanowią dla MP marginalny problem, natomiast wyraźnym problemem stały się zbytnia pewność siebie uczestników, oraz ich postawy olewające. W grupie SP znalazły się głosy potępiające handlowanie za granicą.

Tab. 15.

Deklarowane zachowania uczestników, jakie nie powinny mieć miejsca na imprezie

	SP	MP	Razem
1. Picie alkoholu	13	24	37
2. Postawy egoistyczne i niekoleżeńskie	14	16	30
3. Przejawy braku kultury, chamstwo	14	2	16
4. Postawy "olewające"	3	8	11
5. Postawy nietolerancyjne	4	2	6
6. Zbytńia pewność siebie	2	9	11
7. Niszczenie przyrody	2	3	5
8. Handel za granicą jako główny cel wyjazdu	4	0	4

Wszystkie 20 /70%/ osób odpowiadających na pytanie miało do czynienia z konkretnym zachowaniem uczestnika na prowadzonej przez siebie imprezie. Zachowania były na tyle rażące, iż prowadzący uznał za konieczne interweniować. Przykłady oraz częstotliwość ich występowania wskazują na zgodność sfery deklaratywnej z praktyką.

Tab. 16.

Zachowania naganne, jakie miały miejsce na imprezach prowadzonych przez respondentów

1. Pijaństwo	10
2. Postawy niekoleżeńskie	10
3-4. Przejawy braku kultury Podstawy "olewające"	6
5. Podstawy nietolerancyjne	5
6. Zbytńia pewność siebie	3
7-9. Niszczenie przyrody handel za granicą brak więzi z grupą	1 1 1

Podsumowanie

Stanisław Mika w swej "Psychologii społecznej"^{x/} wyróżnia za Frenchem i Ravenem pięć postaw, które umożliwiają kontrolę zachowania innych osób. Są nimi:

1. Sprawowanie prawomocnej władzy, polegające na przestrzeganiu pewnych norm społecznych,
2. posiadanie wiedzy /władza eksperta/
3. możliwość nagradzania osoby stojącej niżej przez stojącą wyżej-
4. możliwość karania,
5. identyfikacja osoby stojącej niżej w hierarchii, ze stojącą wyżej.

Łatwo spostrzec, że:

- przewodnik organizujący i prowadzący imprezę, kierownik rajdu, kursu czy wycieczki ma władzę, a jego władza jest uznawana przez uczestników, zatem prawomocna,
- przewodnik jest kompetentnym, tzn. posiada na tyle dużą wiedzę, oraz doświadczenie turystyczne i organizacyjne by być ekspertem w zakresie znajomości regionu, oraz organizacji i prowadzenia imprez turystycznych, zatem ma władzę eksperta,
- ma możliwość nagradzania i karania, /szczególnie widoczne na wszelkich kursach turystycznych i imprezach szkoleniowych, gdzie instruktor ma władzę oceniania i zaliczania danego etapu szkolenia. W mniejszym stopniu tyczy to zwykłych imprez, niemniej i tam przewodnik ma pewne możliwości nagradzania i karania/,
- ma miejsce w relacji uczeń - mistrz, czyli głównie na kursach turystycznych /połowa respondentów uznawała swych instruktorów

x/ Stanisław Mika "Psychologia Społeczna", Warszawa 1981 PWN
wyd. III str. 466 i nast.

za wzór przewodnika i człowieka/, oraz w pracy z młodzieżą szkolną /20% badanych pracuje zawodowo z młodzieżą/ oraz gdy ma się do czynienia z zakochanymi /co wymyka się stosowanym metodom badawczym/.

Przewodnicy zrzeszeni w kołach studenckich mają więc pełne możliwości kontroli zachowań innych osób. Niemniej z wypowiedzi respondentów wynika, iż trzeba jeszcze być KIMŚ, ew. mieć w sobie COŚ, czyli, że trzeba jeszcze chcieć być przywódcą /mieć ambicję/, bądź posiadać charyzmat.

Bronisław Misztal w "Grupach rówieśniczych młodzieży"^{x/} pisze, iż za przywódcę uważana jest osoba, która ma możliwości kształtowania postaw innych, oraz wpływ na ich postępowanie.

Pomaga w tym:

1. prestiż, którego źródła leżą w:

- pozytywnych cechach charakteru: dobroć, mądrość, wyrozumiałość,
- koleżeńskość, chęć niesienia pomocy,

2. wartość człowieka, o czym decydują:

- przymioty charakteru,
- poziom wykształcenia,
- umiejętność działania w kolektywie,
- umiejętność nawiązywania przyjaźni,

3. popularność:

- trzeba być dowcipnym i wesołym,
- trzeba umieć się znaleźć w każdej sytuacji,
- trzeba mieć zdanie na każdy temat,

4. szacunek i uznanie:

x/ Bronisław Misztal: "Grupy rówieśnicze młodzieży" ZN i O 1974 Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk.

- służyć innym radą i pomagać w trudnych sytuacjach
- okazywać wszystkim życzliwość.

Z powyższych kryteriów przewodnicy niejako "z urzędu" legitymują się wyższym wykształceniem, umiejętnością działania w kolektywie, oraz organicznie związanym z wykonywaną funkcją obowiązkiem służenia innym radą i pomocą a także okazywaniem życzliwości.

Grupa MP, czyli potencjalnych przywódców grup rówieśniczych preferuje tolerancję i wyrozumiałość, otwartość na ludzi, pogodę ducha i wesołość, oraz życzliwość, zatem cechy, które wg Misztala decydują o prestiżu i popularności, oraz w dużej mierze o wartości człowieka.

Z tego co napisano wyżej wynika, iż przewodnicy zrzeszeni w kołach studenckich szczególnie z grupy MP mają wszelkie dane by pełnić rolę przywódców grup rówieśniczych, zwłaszcza tych, które uprawiają różne formy turystyki.

BIBLIOTEKA IT
A. Biwański
Naukowo-Badawcza